

עלים

עלון שבועי משולחן מערכת מבון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466
web: alehzayis.com

שנה ב: גליון ו | שב"ק פרשת וירא התשפ"ב

עלה הלכה

שומר באכילת בשר בחלב
ע"פ ספר משנת יצחק מאת הג"ר יצחק קוזלוביץ שליט"א
בירורי סוגיות ותמצית החבורות בהלכות יורה דעה

ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו: (יח:)

בספר לב אריה (חולין קד, ב) הקשה שהיה צריך לכתוב תחילה 'ויאכלו' ואחר כך 'והוא עומד עליהם' לשמשם בעת האכילה. ותייך, דלכאורה קשה איך עבר אברהם אבינו על איסור דרבנן (שו"ע יורה דעה סימן פח) דאסור להעלות בשר וחלב על שולחן אחד. ויש ליישב דאיסור העלאה הוא משום גזירה, וא"כ יש לומר דאם יש שם שומר שישמור שלא יאכלו בשר בחלב, מותר להעלות, כמו שמצינו בגזירה דאין קורין לאור הנר בשבת, דמכל מקום על ידי שומר מותר (אורח חיים סימן ערה סעיף ג). וזוהי כונת הפסוק, דמתחילה נאמר 'והוא עומד עליהם' היינו שהיה אברהם שומר, ואחר כך כתיב 'ויאכלו', דעכשיו שיש שומר מותרים לאכול בשר וחלב על שלחן אחד, עכתו"ד.

ובעיקר ראייה של הלב אריה מגזירת שמא יטה, העיר הגאון רבי שמעון יצחק שלזינגר שליט"א מו"צ עדה החרדית, דלכאורה זה תלוי במחלוקת אם מהני שומר אפילו לדבר הרשות. במגן אברהם (סימן ערה) הביא דיש אומרים דרק לדבר מצוה מהני שומר, וכן הביא בשו"ע הרב (קונטרס אחרון סימן תלא ס"ק ב). אבל במשנה ברורה (סימן רלה) פסק דלענין תפילת ערבית מהני שומר אפילו לדבר הרשות.

והנה הגאון רבי עקיבא איגר הביא מספר גן המלך (אות עא) דלא מהני שומר לענין איסור העלאה. אבל בפתחי תשובה (שם סימן פח ס"ק ד) הביא משו"ת משאת בנימין (סימן קיב) דלענין איסור נדה מהני כשאחרים אוכלים עמהם אף בלא היכר, והיינו מדין שומר.

ובספר מדרש יהונתן ביאר סמיכות הפסוקים בפרשתינו שאמרו המלאכים אחר האכילה לאברהם 'איה שרה אשתך', דהנה איתא בגמ' (שבת יג, א) לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה. ולכן מעיקרא הבינו המלאכים ששרה אינה אוכלת עמהם לפי שפירסה נדה ואסורה לאכול עמו בשלחן אחד. אבל ממה שאברהם הביא לפניו בשר וחלב שמע מינה שלא חשש לגזירה זו. ולכן תמיהו המלאכים, ממה נפשך, אם אברהם אינו חושש להרגל עבירה לגבי בשר וחלב, למה אין שרה יושבת כאן, ואם חושש להרגל עבירה למה מאכיל אותנו בשר וחלב על שלחן אחד.

וזהו המשך הפסוקים 'ויקח חמאה וחלב וגו' ויאכלו', ויאמרו אליו איה שרה אשתך'. פירוש מכיון שהיו אוכלים כשיש בשר וחלב על שלחן אחד לכן היה קשה להם איה שרה פירוש למה אינה אוכלת יחד עם אברהם, ע"כ.

הגאון רבי שמעון יצחק שלזינגר שליט"א

עלה תורה מחילת האב באיסור הכאה, קללה, ובזיון

ע"פ ספר כבוד האבות מהרב צבי אריה סלמן שליט"א
הלכות כבוד אב ואם מסודר על ספר בראשית

ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים. (כב:ט)

אמר יצחק לאציו, אבי קשרני וקשור שתי ידי ושתי רגלי נשבל פשיעוּתא ואמנא מחלל כבוד אב אציק. קשר שתי ידיו ושתי רגליו ועקדו על גבי המזבח והעריך את האש ואת העלים והעריך אותם ונתן עליו כרך שאדם עושה בשעה ששוחט את הצהמה כדי ללא מצנט. (פרקי רבי אליעזר פרק לא)

בספר באר יוסף פרשת וירא ביאר על פי דברי פרקי דר' אליעזר הנ"ל, שהנקודה המרכזית של העקידה היתה בקשת יצחק מאביו שיעקדנו, וזאת מתוך מחשבה וישוב הדעת, שמא בשעת השחיטה יפרסו ומתוך כך יבעטו ויפגעו בכבוד אביו, ולכן נקרא הכל על שם העקידה, כי היא מעידה על כחות נפשו הגדולים של יצחק.

ולכאורה יש לעיין, למה הוצרך אברהם לעקוד את יצחק מחשש שיבעט בו, והא קיימא לן דהאב רשאי למחול על כבודו ואף ראוי שיעשה כן, כדאיתא בשו"ע (שם סימן רמ סעיף ט).

ויש לישב על פי מה דאיתא בספר חסידים (סימן תקעג) שאב שמחל על כבודו כבודו מחול, היינו בדיני אדם אבל בדיני שמים חייב. ולפי זה י"ל דעל כן העדיף אברהם לקשור את ידיו ורגליו של יצחק מאשר למחול לו, שבאופן זה אי אפשר ליצחק לבעט בו, ואין חשש שיבוא לידי חיוב בדיני שמים.

עוד יש לומר בזה, דלא מהני מחילה לאיסור הכאת האב, וכדעת השאלות סוף פרשת משפטים דאף אם ימחל האב מלכתחילה לבנו, לא תהני המחילה אלא לגבי מצות כבוד ויראה אך לא לאיסור הכאה וקללה [ויש אומרים שכמו כן לא מהני לבזיון וצער - עיין שם בהעמק שאלה ובברכי יוסף סימן ר"מ]. ולדבריו אתי שפיר מה שלא מחל אברהם על כבודו, משום שממילא לא תועיל המחילה לפטור את יצחק אם יבעט בו, ולכן הוצרך אברהם לקשור ידיו ורגליו.

אולם במנחת חינוך (מצוה מח אות ב) כתב שאף שאחר שקילל או היכה את אביו, אין המחילה מועילה, אבל אם בתחילה, עוד קודם שקיללו או הכוהו, נתן האב לבנו רשות לכך, מהני

continued on pg 3

זמנים לפרשת וירא - ליקוואוד - October 22/23

מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
6:05	שקיעת החמה	9:13	סו"ז קרי"ש מג"א לחשבון המעלות	6:03	פרישה ממלאכה (לתוספת שבת)	1:11	מנחה גדולה (חצי שעה לחומרא)
6:47	ג' כוכבים קטנים	9:58	סו"ז קרי"ש גר"א וגר"ז	6:06	שקיעת החמה	3:24	ט' שעות (להתחלת סעודה)
7:18	ע"ב דקות	10:52	סו"ז תפילה גר"א וגר"ז	6:41-7:41	מזל מאדים (לענין קידוש)	3:51	מנחה קטנה (לעשיית מלאכה)
7:27	ר"ת ד' מיליון לחשבון המעלות	12:40	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח)	6:47	צאת ג' כוכבים (לקרי"ש לפני סעודה)	5:36	חצי שעה קודם שבת
12:41	חצות הלילה (לסעודת מלוה מלכה)	1:35	ד' שעות למוסף (לכתחילה)	7:32-513-3466 ext. 106 publish@alehzayis.com	נערך ע"י הרב משה ברוך קופמאן	5:48	הדלקת נרות

אימא בגמרא (ר"ה י): "בראש השנה נפקדה שרה, רחל, וחנה". ופירש"י (נדפס בדף יא), "דבר"ה בא זכרונם לטובה לפני הקב"ה ונגזר עליהן הריון, עכ"ד.

ומבואר ברש"י שהעבור עצמו לא היה בר"ה, וכן משמע בגמ' לקמן (דף יא). מדקתני שאברהם נתבשר בחג השוכות שיוולד לו את יצחק, א"כ ראייה דבר"ה רק נגזר עליה שתלד.

וכ"כ בשאלת יעב"ץ (ח"ב סימן קי"ב ד"ה ויש לי עוד סיוע רב) וביד אפרים (על השו"ע או"ח סימן תקפ"ב) ובחנם סופר (שם סימן תקפ"א). ואילו

באליהו זוטא (על הלבוש סוף סימן תקפ"א) ובעטרת זקנים (סימן תקפ"ב) הביאו

צד, דהביאה וההריון עצמם היו בר"ה, עכ"ד. וע"ע ברא"ם (בראשית כא:א) ובברכי יוסף (שם סימן תקפ"א אות יח).

ויש להעיר, מה התחדש כמה שנפקדו בר"ה, הרי בר"ה נפסק דינם של כל בני אדם, ועל כל אשה נגזר בר"ה אם תלד.

ומדברי המאירי בחיבור התשובה (מאמר ב' פרק ב' ד"ה שחירת) נראה שהגרש

בזה, וביאר בכונת הגמ' שנפקדו בזכות שכיוונו

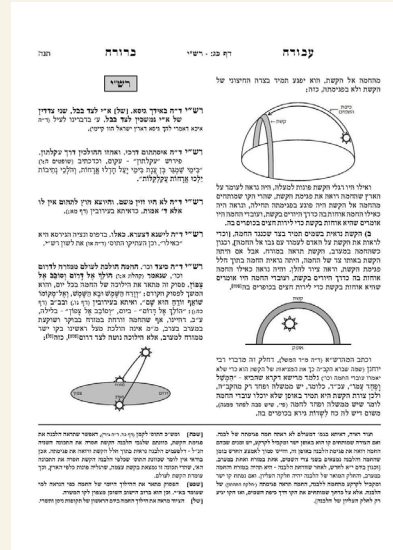
היטב בתפלה בר"ה (וכתב שלכן קודין פקידת שרה וחנה בר"ה, לעורר חשיבות התפלה בר"ה). [וכע"ז כתב רש"י ביבמות (דף סד: ד"ה שלש): שהקב"ה פוקד העקרות לשמוע תפלתן בר"ה וגזר עליהן הריון].

ובשו"ת מים חיים (או"ח סימן כ"ב) תירץ, דאצל כל הנשים הפקידה על הריון מתחילה בר"ה והגזר דין נחתם ביוה"כ, כדן משפט הבינונים שגמר דינם ביוה"כ, ואילו אצל שרה רחל וחנה גם חיתום גזר דינן היה בר"ה, עכ"ל.

ובציץ אליעזר (ח"ז סימן ע"ד) תירץ, וז"ל: שבדרך כלל אין הקב"ה משנה מהנהגה הטבעית, ורק במציאות רחוקה ולאדם יחיד ומיוחד בעבודת השי"ת הקב"ה משנה עבור טובתו גם מהנהגה הטבעית. והנה אצל האמהות כדי שיוולדו ללדת היו צריכים לשנות את הטבע אצלן וכו'. ולכן הוסיף (רש"י בסוגיון), דבא זכרונם לטובה ונגזר עליהם הריון, ור"ל דזכרונם לטובה לא היה כזכרון לטובה של שאר בני אדם בזה, דבשאר בני אדם מתבטא הזכרון לטובה מה שאפשרי בדרך ההנהגה הטבעית, אבל אצל האמהות הזכרון לטובה מתבטא באופן מיוחד, דשינוי עבודתן את הטבעיות שבהם וגזר הקב"ה שישתנה הטבע אצלם, וזהו ה"נגזר עליהם הריון" שמבאר רש"י ז"ל, והיינו כנזכר שנגזר על טבעיותם שישתנו לטובה, עכ"ל. ויסוד דבריו כבר נמצא במהרש"א לקמן (דף יא. ד"ה אתיא זכירה).

וז"ל: לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא (לפני ה') לטוב ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, עכ"ל.

וע' בכלי יקר (בראשית כא:א), שכתב על מה דכתיב (שם) "וה' פָקַד אֶת שָׂרָה פְּאֶשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה פְּאֶשֶׁר דָּבָר", שלשון "עשיה" ו"דיבור" מורה שזכרון שרה ופקידתה היה מתוך חיבה יותר משאר נשים, עכ"ד. וי"ל כן גם לגבי רחל וחנה.

בריש דברי אקדים כי עיינתי במאמרו גם בענין סוזק"ש לשי" המג"א ונהניתי. ועתה באתי על מש"כ בגליון העבר בענין שיעור תו"ש, והוא כי כבודו תמה על מש"כ המ"ב בשיעור דקבלת שבת, מיהו לא עמדתי מה מקום לתמוה על המ"ב

בזה, דהרי בס"ק כ"ב כשהביא המ"ב דברי החי"א הרי עדיין קאי בפירוש דברי השו"ע שהוא שי" ר"ת, ורק בס"ק כ"ג שוב כ' המ"ב לשי" הגר"א והגאונים וכתב

בזה שיעור חצי שעה או שליש שעה, ונמצא דהנך שיעורין דס"ק כ"ג לא שייכי לדברי החי"א.

והנה כת"ר מסיק דמיעיקה"ד סגי בב' דקות לתו"ש וכל המוסיף אשרי לו, והרי להנ"ל זהו גופא דברי המ"ב דב' דקות סגי מעיקה"ד לתו"ש, ועוד י"ח דקות כדי להחמיר כשי" היראים (ולא מדין תו"ש).

והנה אף כי מדברי המ"ב מבואר להדיא דסגי בב' דקות לתו"ש, מ"מ לקבוע בלוחות להמון דעד ג' דקות לפני שקיעה"ח שרי לעשות מלאכה, יל"ע אם היה ניח"ל להמ"ב בזה, וד"ל.

במש"כ כת"ר לתלות שיעור ב' דקות לתוס' שבת להגאונים בשיעור שקיעת עגולת השמש כולה - ע"כ יא נמצא לפי"ז דב' דקות לאו דווקא אלא שהוא קרוב לג' דקות וכמש"כ המנח"כ (מ"א פ"ז) דשיעור שקיעת כולו הוא חלק א' מ"כ"ב וחצי בשעה (הוא 2.66 דקות) והיינו שכ' הרמ"א לגי" הגר"א 'כמו' שיעור שיעור שליש עישור שעה, ונראה כי כת"ר כבר רמז לזה בדבריו.

מנאי, חיים הלוי סאלאוויציק

אמירת ויכולו בשנים

לכבוד הרב הלל שמעון שימאנאוויטש שליט"א,

יישר כחך על הגליון הנפלא שנתחלק בבתי מדרשים.

קראתי גליון משבוע זה [פרשת בראשית], ומה שהערת שם על אותם הנוהגים להתפלל מעריב ליל שבת זמן ארוך, ואח"כ מחפשים עוד אחד לומר איתו ויכולו, שזה דלא כהחזו"א ודלא כהמ"ב, והוא תרתי דסתרי לכאורה.

אבל לא הבנתי לפו"ר, דמה ענין זה אצל זה, הלא המה שני נידונים נפרדים. ויתכן שבנוגע להאריך בשמנה עשרה, הם סומכים על החזו"א, דאמירת ויכולו בצבור אינו דוחה שמו"ע הגונה, ואילו בנוגע אמירת בשנים, הם סוברים כמו המ"ב.

עוד פעם יישר כחך,

י. א.

אמירת תחנון ביארציט של רחל אמנו

לכבוד מערכת עלה זית הי"ד

קראתי ברוב קשב את מה שכתבתם בגליון פרשת לך לך אודות היארציט של רחל אמנו. והנה האמת אגיד שמעולם לא שמעתי שום דעה שאינו ביום י"א חשון, אף יש לי מעשה רב בזה ששמעתי מעד ראייה, ומעשה שהיה כך היה: הגרש"ז אויערבך זצ"ל התפלל לפרקים בבהכנ"ס זכרון משה, ומנהג החזנים שם היה למצוא איזה עילה שלא לומר תחנון כגון יארציט של אדמו"ר וכדו' והגרש"ז היה שותק ואומר תחנון לאחמ"כ בעצמו.

ויהי היום י"א חשון וכמו כן לא אמרו תחנון, אך בפעם הזאת הגרש"ז א הכה בידו על הקיר כמה פעמים נו נו תחנון, עד שהכריחם לומר תחנון.

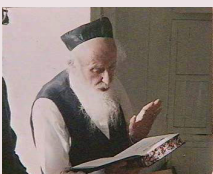
לאחר התפילה פנה אליו אחד (זה שסיפר לי) ושאלו מה יום מיומים שנזעק על אי-אמירת תחנון, והרי יארציט של רחל אמנו לאו מילתא זוטרתא היא יותר מאדמו"ר עלום. והשיב הגרש"ז במתק לשונו "קודם כל, מי אמר לך שזה היארציט? ועוד הן כל הצדיקים שהם מבטלים תחנון עבורם הן היו לאחר זמנו של השולחן ערוך, אך רחל אמנו הרי מתה קודם שנכתב השו"ע, ואם צריך לבטל תחנון בי"א חשון - למה לא נזכר בשו"ע", ע"כ. אך

לפי דרכנו למדנו דהגרש"ז נחית לספיא בענין זה.

עוד פעם יישר כחך,

בברכת התורה

י"ז

חֲדַל לְהִיט לְשׂוּרָה אֲרוֹחַ כְּנָשִׁים (יח:יא)

אורח כנשים - אורח נדות. (רש"י)

חילוק המלבי"ם בפירוש התורה של המלבי"ם כתב וז"ל, ויש הבדל בין אורח לדרך

הגדול אל הצד ואינו קבוע כל כך, ועל כן רחל אמרה "כי דרך נשים ל"י" (בראשית לא:לה) כי היתה ילדה והיה לה הוסת הקבוע לכל הנשים, ובשרה אמר שלא לבד שלא היה לה 'דרך' נשים שהוא הוסת הקבוע בנערותה, כי חדל גם ה'אורח' שהוא הוסת הבלתי קבוע שיבא גם בנשים זקנות, כי פסקו הדמים בכלל מרוב ימים, עכ"ל. וכעין זה כתב בפירוש הטור על התורה. ולכאורה יש לתמוה על דבריו, דבגמרא (נדה טז:א) מצאנו הלשון 'אורח בזמנו בא' דוקא על וסת קבוע, וכלשון הערוך (ערך ארח) 'שבא לעת הקבוע כאורח', ואם כן איך פירש המלבי"ם 'ש'אורח' היינו דוקא הוסת הבלתי קבוע.

אך באמת יש לעיין אם כוונת הגמרא בנדה לתיבת 'אורח' הנזכרת בפסוק זה ובפרשת ויחי (מט:יז) "שפיפון עלי אורח", או לתיבת 'אורח' מלשון "וירא את האיש האורח ברחוב העיר" (שופטים יט:יז), וכן "לעשות לאורח הבא לו" (שמואל ב יב:ד). ואולי נקט המלבי"ם שכוונת הגמרא ללשון 'אורח' שאכן בא בקביעות - כאשר יבואר בהמשך, ואילו הלשון 'אורח' שבפסוק מורה על השביל הקטן המסתעף מהדרך הגדולה.

ואכן בערוך (ערך אורח) כתב ש'אורח בזמנו בא' הוא מלשון 'אורח' [ולא מלשון אורח], וכמו שנתבאר בדעת המלבי"ם. ולכאורה יש להביא סמך לזה מלשון הגמרא 'אורח בזמנו בא' - לשון זכר [בא' ולא באה'], ומשמע שהוא מלשון 'אורח', שאילו מלשון 'אורח' צריך להיות לשון נקבה, כמו שנראה מהפסוק "באורח זו אהלך" (תהלים קמב:ז), ולא כתיב 'באורח זה אהלך'.

שוב התבוננתי שאין להוכיח מזה כלום, שכן מצאנו בכמה מקומות בש"ס לשון 'דרך זו', ומנגד בכמה מקומות מצאנו 'דרך זה'. והטעם פשוט כדאיתא בריש מסכת קידושין (ב:ב), ש'דרך' משמשת בלשון זכר ובלשון נקבה, ומסתבר שהוא הדין ד'אורח' - שהוא לשון נרדף עם 'דרך' - ישמש בשתי לשונות. והעיריני ידידי הג"ר דוד שפירא שליט"א מביתר, שאכן מצינו גם 'אורח' לשון זכר - "מכל אורח רע קלאתי רגלי למען אשמור דברך" (תהלים קיט:קא), 'רע' לשון זכר. ובהכרח כדברינו, ש'אורח' משמש בשתי לשונות, זכר ונקבה.

ועיינתי בגמרות המנוקדות, וראיתי שיש מנקדים 'אורח בזמנו בא' כדברי הערוך [כ"ה במתיבתא], ויש מנקדים 'אורח בזמנו בא' [כ"ה בשוטשטיין].

שורש לשון אורח והנה הלשון 'אורח' מורה על קביעות, כמבואר בלשון הגמ' הנ"ל ש'בזמנו בא', וכמו שהבאתי מהערוך 'שבא לעת הקבוע'. וכן מבואר בדברי חז"ל על הפסוק בשמואל הנ"ל "ויבא ה'לק' לאיש העשיר ויחמול לקחת מצאנו ומבקר לעשות לאורח הבא לו, ויקח את

דיוקנו של המלבי"ם זצ"ל

כבשת האיש הָרָאש ויעשֶׂה לַאִיש הַבָּא אֵלָיו, וכתב רש"י ע"פ חז"ל (סוכה נב, ב) "דימה את יצר הרע תחלה להלך שעובר לדרכו, ואח"כ לאורח שנעשה אכסנאי, ואח"כ לאיש שהוא בעל הבית", משמע שאורח הוא מי שבא בקביעות.

והראני בני הבחור יעקב נר"ו דברי רש"י בכתובות (סא, א) שפירש ש'אורח' הם "אורחים המשתהים שבת או חודש", הרי להדיא שאורח הוא קבוע.

ובאמת הגם ש'אורח' ו'אורח', הן שתי מילים שונות, מכל מקום בוודאי שהשני הסתעף מהראשון. שכן האיש ה'אורח' בא אל הבית מן ה'אורח' [הדרך], ובעל הבית מכניס אותו לביתו. וכן הוא להדיא בדברי רבותינו הראשונים בשמואל שם, וכלשון הרלב"ג "שהבא מן הדרך נקרא ה'לק' מצד לכתו בדרכים ומפני זה נקרא אורח". וכן כתב המצודות ציון (שופטים יט, ז) שהאורח נקרא כן מפני שהוא הולך באורח ודרך. ואם כן קשה מאד לומר כדברי המלבי"ם ש'אורח' מורה דוקא על דרך בלתי קבוע, ואילו 'האורח' מורה על אכסנאי קבוע.

ואולי יש ליישב בדרך חידוד, שה'אורח' הקבוע אינו הולך כל כך בדרכים כמו ה'לק', שכיון שהאורח הקבוע שוהה בבית שבת או חודש אינו נמצא בדרכים, ועל כן נקרא שמו על שם ה'אורח' שאינה הדרך העיקרית, כדברי המלבי"ם. ואילו ה'הלך' שאינו קבוע בבית, נקרא על שם ההליכה התדירית, כיון שאינו שוהה בבית כי אם מעט.

בדרך אחרת יש ליישב דברי המלבי"ם ע"פ דברי עצמו בפירושו לפסוק בשופטים הנ"ל, וז"ל, גדר האורח הוא היוצא מן הדרך הגדול אל הכפרים מן הצד, עכ"ל. והיינו שהאורח אינו בא היישר מן הדרך הגדולה לאכסנאי שלו, רק הוא נוטה מהדרך הגדולה לצדי דרכים - אל האורח, ומשם מכניס אותו בעל הבית לביתו.

אורח הוא הקבוע - אולם יש להביא ראיה שלא כדברי המלבי"ם, שלכאורה **דלא כהמלבי"ם** צ"ע איך אמר הכתוב בפרשתנו "חדל להיות לשרה אורח כנשים", והלא כבר קודם לכן בעת ביאת המלאכים חזרה לראות דם נדה, כפי שכתב רש"י לעיל (פסוק ח) "שפירסה שרה נדה". וכבר עמדו בזה המפרשים.

ובהגה"ה הנדפס בש"ס ראש השנה (יא, ב) הקשה קושיא זו, ותיירז וז"ל, דודאי מה שפרסה נדה אז לא היה אלא אקראי בעלמא, ולא חזר לה וסת גמור עד שאמר לו הקב"ה "למועד", וראיה שלא היה אלא אקראי, שהרי אחר שאכלו המלאכים כתיב "חדל להיות לשרה אורח כנשים", עכ"ל.

וע"פ זה יש לבאר ממש להיפוך מדברי המלבי"ם, שבאמת 'אורח' הוא מלשון קביעות, כפשטות לשון הגמרא 'אורח בזמנו בא', והוא הוסת הקבוע, וזהו שאמר הכתוב "חדל להיות כשרה אורח [-הקבוע] כנשים", שאע"פ שראתה באקראי מכל מקום עדיין לא היה לה וסת קבוע.

שוב מצאתי בשם המהרש"ל (יריעות שלמה הובא בשפתי חכמים כאן) וז"ל, ואף על פי שחזר לה אורח כנשים, זהו וסת שלא בזמנו שהוא מקולקל, והיא לא ידעה שיהיה מאותה ראייה וסת כדרכה כאורח הנשים עד ימי העיבור שהוא שלשה חדשים, שהרי מאותו זמן היה שנה ללידתה, עכ"ל. והן הן הדברים, שדוקא הוסת הקבוע חדל ממנה, ואילו הוסת שאינו קבוע ראתה. ולפי זה "אורח כנשים" הוא הוסת הקבוע, אשר בזמנו בוא יבוא.

המחילה ואין הבן עובר על איסור הכאה וקללה. א"כ מוכח מדבריו דמחילה מהני גם לאיסור הכאה וקללה, ולדבריו עדיין קשיא מפני מה לא מחל אברהם ליצחק מראש.

אך לפי מה שכתב בהגהות רבי עקיבא איגר (יורה דעה סימן רמ אות ח ד"ה כבודו מחול) בשם הרדב"ז (חלק א סימן תקכד) דמחינה מהניא רק לענין דאין הבן נענש אם אינו מכבדו, אבל אם מכבדו עדיין עושה מצות כיבוד, ע"כ. ולפי דבריו שפיר יש לומר דאף אם היה אברהם מוחל על הכאתו, היה מועיל הדבר רק שלא יענש יצחק אם יבעט בו, אבל עדיין נמצא שעבר על המצוה עליו שלא יבעט, ועל כן עדיף היה לעקדו שלא יבא כלל לידי הכאה.

היוצא מדברינו דבמקום דשכיח שעלול הבן להגיע לידי הכאתו של אביו, כגון דרך משחק וכדו' יש להזהר שלא יבא ח"ו לידי הכאה, דבפשטות משמע בפוסקים שאין סומכים על שיטת המנחת חינוך דמחילה מהני להכאה. וכמו כן מצוי כשהבן צריך לעשות טיפולי רפואה להוריו, ויש לחשוש שמא יבוא לחבול בהם וכדאיתא בשו"ע (שם סימן רמא סעיף ג). ועיין שו"ת ויברך דוד (סימן רלא - רלב) שהביא מכמה פוסקים שדנו במילתא דשכיחא שהאב צריך לקבל זריקה [injection] או להוציא דם לצורך בדיקה רפואית והאב מבקש שבנו יעשה בעבורו פעולה זו, ויש לדון אם יש לאסור בכהאי גוונא מחשש עשיית חבורה. וכמובן לעולם צריך לשאול למורה הוראה.

היינו שרק אצל יצחק מצאנו ציווי הזה שלעולם לא יסע אלא על פי ה', והוא על פי מדתו שאינו נוסע אלא על מה שהוברר כבר על פי ה'. וכענין מה שאמרו בגמ' (שבת לא:): כיון דכתיב 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו' כמקומו דמי.

עלה תפלה

PLACING YITZCHOK ON THE ALTAR

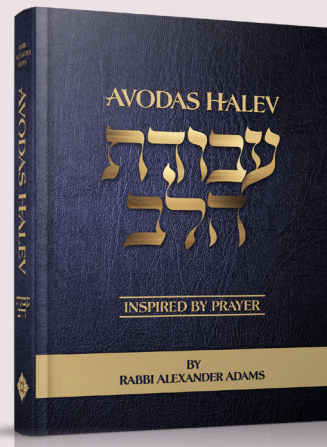
Adapted from *Sefer Avodas Halev Inspired by Prayer*
by Rabbi Alexander Adams ז"ל

The Torah describes the procedure Avraham used in preparing his son for the sacrifice. First, he bound his son and placed him atop the mizbeach. Only afterwards did he get ready to slaughter him. This is a strange phenomenon. When one brings a korban, he first slaughters it and only afterwards places it on the mizbeach. Why in this instance did the placement on the mizbeach precede the sacrifice of slaughtering?

One of the mizbeach's unique qualities is that once an offering was placed on the mizbeach, it remained on the mizbeach even if it was unfit (provided that the disqualification occurred after it was brought into the Bais Hamikdash). The Mishnah (Zevachim 83a) refers to this halacha as אם עלו לא ירדו, if they went up (onto the mizbeach), they do not go down. Avraham

was concerned that something would occur which would render Yitzchok unfit to be a korban. To circumvent this, Avraham placed Yitzchok on the mizbeach at the first opportunity, in order to invoke this concept of אם עלו לא ירדו.

Another possible explanation for Avraham first placing Yitzchok on the mizbeach, can be based on the requirement that the shechitah take place on holy grounds. Normally, a korban can only be slaughtered in the Beis Hamikdash. Being that the Akeidah took place on Har HaMoriah (the future place of the Bais Hamikdash) before it was sanctified, it was necessary for Avraham to perform the shechitah on the mizbeach, which is holy.

כדאיאת בפרק המפלת וכו'.

וכתב בדרשות חתם סופר (דרוש לז' אדר שנת תקע"ה, דרוש י"ב, עמוד קעח) דתרי הטעמים הנ"ל מישך שייכי אהדדי, דאי לא היה שוכח תורתו היה ראוי לקבלת פני שכניה כל שעה בין בחול בין בשבת, אך הואיל ושכח תורתו אינו ראוי לקבלת פני שכניה טרם יעבור עליו שבת, עכ"ד.

ובספר מגדל עז להיעב"ץ (תעלת הברכה העליונה אות טו) כתב הטעם שנקרא שלום זכר בשם זה הוא מלשון זכרון ומלשון שבועה, שבאין להזכירו שבועתו שמשיעין אותו בשעת לידתו שיקיים התורה והמצוות ולא יהיה רשע וכו' כדאיאת בנדה (ל, ב), ומזכירין אותו בפעם ראשון שבאה מצוה לידו, שהוא השבת.

וממשיך המגדל עז (שם) א"כ מדוע לא נעשה ג"כ שבוע הבת, הלא גם היא מוזהרת על שמירת התורה כי לא חלק הכתוב בין איש לאשה לכל עונשין שבתורה. ותירץ, כי ידוע שכל הנשמות זכר ונקיבה הן באין וכל אחד הוא חצי הנשמה בלבד. לכן כשיוצא לאויר העולם משביעין אותו לבדו, ובזה מושבעת ג"כ בת זוגו שהיא נכללת בו.

ובחתם סופר (כי תצא) ביאר הטעם שנקרא 'שבוע הבן', דבשעה שכורעת לילד נשבעת שלא תזקק עוד לבעלה (נדה לא:ב). ולפי זה נהי שהיא משעובדת לו מכל מקום כיון שהיא לא תשתוקקה לכך ממילא תלד תמיד נקיבה ועד' הגמ' (שם) אשה מזרעת תחילה יולדת זכר ואילו איש מזרע תחילה יולדת נקיבה. אך אחר שילדת מתחרטת משבועתה וחוזרת להיות משתוקקת ויולדת בנים זכרים. נמצא על ידי מה שהמליטה הולד היא ישועה להבן סיבה שתוליד עוד בנים זכרים.

עלה מנהג - שלום זכר - שבוע הבן או ישוע הבן

ע"פ ספר ירחים מבורכים מהרב ברוך פענפיל שליט"א

בגמ' בבא קמא (פ, א) מצינו רב ושמואל ורב אסי איקלעו לבי שבוע הבן, ואמרי לה לבי ישוע הבן. רש"י מפרש שהכונה לסעודת מילה או לסעודת פדיון הבן. אבל בתוספות (ד"ה לבי) בשם ר"ת מפרשים שהיו עושין סעודה לבן הנולד על שם שנושע ממעי אמו. וכתב בדגול מרבבה (יורה דעה סימן קעח) דנראה שהיו רגילים לעשות סעודה זו בלילה שקודם המילה, לסמוך סעודה זו למצות מילה. אבל הרמ"א הלכות מילה (יורה דעה סימן רסה סעיף יב) הביא מהתרומת הדשן (סימן רסט) שעשו הסעודה בליל שבת, לפי שאז שכיחי בביתם. ולפי זה הקשה הדגול מרבבה א"כ למה אין עושין סעודה גם לנקיבה שגם כן נמלטה מרחם.

והנה במדרש רבה (פרשת אמור כז, י) והיה שבעת ימים תחת אמו, ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר, משל למלך שנכנס למדינה וגזר ואמר כל אכסנאין שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת שאין שבעה ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת, הדא הוא דכתיב ומיום השמיני והלאה. אמר ר' יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוים, משפט אדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ומשפט בהמה ומיום השמיני והלאה ירצה. א"כ ראינו שיש קשר בין מילה לשבת.

ובט"ז (סימן רס"ה סק"ג) הביא, דמהי טעמא נוהגין לעשות שלום זכר בליל שבת קודם המילה, כיון דטעמא דמילה ביום השמיני כדי שיעבור עליו שבת, שלא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחילה. ועוד הביא הטעם שכתב הדרישה (יו"ד סימן רס"ד סוף ס"ק ב מתשובת מהר"ר מנחם (סימן ק"ב) דמה שנוהגין בשבת לבקר אצל תינוק הנולד משום שהוא אבל על תורתו ששכח

